

Vybrané kapitoly ze sociologie 7

PhDr.Hana Pazlarová, Ph.D

Moc a autorita

- ▶ Jaký je rozdíl mezi mocí a autoritou?

-
- ▶ Moc = možnost prosadit svojí vůli i proti vůli ostatních.
 - ▶ Moc je uplatňována v mnoha aspektech sociálního života.
 - ▶ Přijetí uplatňování moci záleží na jejich legitimitě, záleží jaká autorita moc vykonává.

Autorita podle M.Webera

- ▶ Autorita = uplatňuje vliv na základě uznané kompetence
- ▶ Autorita tradiční – opírá se o sílu zvyku, překážka sociální změny x základ stability
- ▶ Autorita charismatická – založená na síle osobnosti
- ▶ Autorita racionálně legální – spočívá s síle zákona

Nelegitimní moc

- ▶ Nevykonává oprávněná autorita
- ▶ Vnímána jako neoprávněné násilí

- ▶ Definice nelegitimní autority může být uvnitř společnosti různá (Např. co mám nebo nemá stát právo vyžadovat od svých občanů?)

Rozsah moci

- ▶ Každá moc má svůj rozsah
- ▶ Zpravidla nejmenší rozsah má moc tradičního typu (rodiče v rodině) vs. Podobnost státní moci
- ▶ Širší je moc společenských organizací (firmy, pol. strany) – podřízení moci je většinou dobrovolné a dočasné
- ▶ Největší rozsah má moc státní – týká se všech obyvatel, možnost volby je omezená

Donucování

- ▶ Fyzické násilí
- ▶ Symbolické násilí
 - ▶ ekonomické
 - ▶ veřejným míněním

Postoje k výkonu moci

- ▶ **Anarchismus** – chce dosáhnout úplného popření státní moci, mnoho vnitřních proudů
 - ▶ počátky v 19.st. – často násilné metody prosazování, inspirace pro extrémní levicové proudy 20.st.
- X pacifisticky orientovaní anarchisté – hlásají nenásilí
- ▶ Anarchismus nikdy nepřišel do praxe, ale připomíná nebezpečí centralizace moci

Totalitarismus

- ▶ jedna skupina si přivlastní monopol nad životem zbytku společnosti
- ▶ Zrušena svoboda projevu
- ▶ Existuje jediná správná ideologie
- ▶ Ideologie zasahuje do všech aspektů života (rodinný život, ekonomika apod.)

- ▶ Jaké znáte totalitní režimy?

Fašismus

- ▶ Ideologie rozšířená především mezi světovými válkami (Mussolini, Franco, Perón)
- ▶ Jedinec je podřízen státu
- ▶ Sociální darwinismus – přežívají ti nejsilnější a nejprizpůsobivější jedinci i národy = agresivní militarismus
- ▶ Postava autoritativního vůdce – ideál nadčlověka
- ▶ Každá třída má vymezené místo ve společnosti

Nacismus – nacionální socialismus

- ▶ Inspirován fašismem
- ▶ Organizovaná politická strana – A.Hitler – k moci po volbách 1933
- ▶ Zprvu orientace na řešení sociálních otázek – snížení nezaměstnanosti, veřejné zakázky
- ▶ Nepřátelství k pluralitní demokracii
- ▶ Rasismus a antisemitismus – rasová očista společnosti
- ▶ Nacionalismus
- ▶ Autorita jednoho vůdce

Socialismus

- ▶ K.Marx, B.Engels – teorie komunismu
- ▶ Zrušení sociálních rozdílů
- ▶ Vznik společenské samosprávy
- ▶ Kolektivní státní vlastnictví
- ▶ Kolektivní výchova
- ▶ Idea nového socialistického člověka
- ▶ Metody uplatněny v praxi (např.zabavování majetku)
ale realita společenského života nikdy nerealizována

Autoritarismus

- ▶ Podstatná rozhodnutí vykonává jedna osoba nebo omezená vládnoucí skupina
- ▶ Zákonodárná a výkonná moc není kontrolována nezávislými institucemi
- ▶ Autoritářský režim není totožný s totalitním režimem, nevytváří jednotný světový názor, neproniká do všech oblastí života společnosti

Demokracie

- ▶ Démos – lid, kratos – vláda
- ▶ Způsob vlády umožňují lidem podílet se na řízení státu
- ▶ Princip nezadatelných lidských a občanských práv
- ▶ Omezení státní moci, dělba moci (výkonná, zákonodárná, soudní), nezávislé kontrolní mechanismy
- ▶ Princip většiny
- ▶ Zajištění práv menšin

-
- ▶ Přímá demokracie – referenda k závažným otázkách
 - ▶ Nepřímá demokracie – delegování moci na volené zástupce

Politické systémy

- ▶ Procesy, jimiž se rozhoduje, kdo, co, kdy, jak a odkud ve společnosti dostane. Procesy jsou vázané na struktury a řídí se pravidly
- ▶ Systém jedné strany – nedemokratické, nesoutěživé
- ▶ Systém pluralitní – více stran, demokratická soutěž

- ▶ Koaliční potenciál – schopnost podílet se za určitých podmínek na vládě x antisystémové strany – vyděračský potenciál

Politické strany

- ▶ Skupina lidí, která chce na základě společného zájmu získat politickou moc a prosadit svoje cíle
- ▶ Moderní politické strany vznikají od 19.st., velké změny po 2.svět.válce

Politické strany (podle Z.Baumana)

- ▶ *Konzervativní* – zdůrazňují význam tradice, toho, co je vyzkoušené, nejsou nakloněni velkým změnám ve společnosti
- ▶ *Liberální* – vyzdvihují minimální roli státu v životě společnosti, důležitá jsou práva jednotlivce, do kterých stát nemá zasahovat; důležité je volné tržní prostředí
- ▶ *Křesťansko-demokratické* – důraz na sociální harmonii ve společnosti na základě křesťanských hodnot, zájem o sociální otázky

-
- ▶ *Sociálně-demokratické* – vznik v reakci na špatné životní podmínky pracujících, důraz na solidaritu ve společnosti
 - ▶ *Komunistické* – snaha o změnu společenského systému, využívají demokratických institucí k získání absolutní moci a změně systému. „Národ, který zvolil komunisty, volil naposled“ (Jandourek)
 - ▶ *Národně-osvobozené* – v zemích bojujících o nezávislost, bez politické tradice
 - ▶ *Specializované* – program pro specifické skupiny občanů (Zelení, Strana přátel piva)
-

Volební systémy

- ▶ Poměrný – tradiční v pro PS ČR, do sněmovny se dostane více stran, nutnost sestavování koalic
- ▶ Většinový – vítěz bere vše, obvykle nižší počet stran, u nás volby do Senátu
- ▶ Možnost kombinací obou systémů

